

Provkonstruktion

Årskurs: 9

Ämne: Historia

Tema: Karl IX: Kungen som stärkte monarkin

Syfte

Syftet med provet är att bedöma elevernas kunskaper om Karl IX:s liv och betydelse för Sveriges historia under 1600-talet, samt att undersöka deras förmåga att analysera och reflektera över maktstrukturer och reformer som präglade denna tid.

Koppling till styrdokument

Centralt innehåll

“Sveriges historia under 1600-talet, med fokus på maktförhållanden, politiska konflikter och monarkins utveckling.”

Kunskapskrav

Eleverna ska kunna redogöra för viktiga händelser i Sveriges historia samt analysera betydelsen av dessa händelser i relation till den svenska kungamakten och samhällsutvecklingen.

Prov

Faktafrågor

1. Vilket år blev Karl IX kung av Sverige?

- A) 1569
- B) 1611
- **C) 1604**
- D) 1620

2. Vilken konflikt var central under Karl IX:s regeringstid?

- A) Trettioåriga kriget
- **B) Den svenska tronföljdskonflikten**
- C) Karl IX:s inbördeskrig

- D) Stångebro-kampanjen

3. Vilken reform genomförde Karl IX för att centralisera makten?

- A) Införandet av feodalism
- **B) Stärkande av kungamakten**
- C) Nedskärningar i kyrkans makt
- D) Ny autonomi för provinserna

4. Vad kallas slaget där Karl IX:s maktövertagande markerades?

- A) Slaget vid Lützen
- **B) Slaget vid Stångebro**
- C) Slaget vid Svensksund
- D) Slaget vid Kalmar

5. Vad kännetecknar Karl IX:s regeringstid?

- **A) En strävan att stabilisera och centralisera makten för monarkin**
- B) En tid av oenighet inom riket
- C) En period av fred och välstånd
- D) Ett fokus på att återupprätta relationer med andra länder

6. Vilken av följande påståenden beskriver Karl IX:s politik bäst?

- A) Han var en demokratisk kung
- **B) Han var en absolutistisk kung som centraliserade makten**
- C) Han avskaffade monarkin
- D) Han stödde protestantisk reformering

7. Vad var Karl IX:s inställning till kyrkan under sin regeringstid?

- A) Han avskaffade kyrkans makt helt
- **B) Han stärkte kungens kontroll över kyrkan**
- C) Han var helt neutral
- D) Han gjorde kyrkan helt oberoende

8. Vem var motståndare till Karl IX under tronföljdskonflikten?

- A) Sigismund
- **B) Johan III**
- C) Gustav II Adolf
- D) Axel Oxenstierna

9. Vilken av följande var en konsekvens av Karl IX:s reformer?

- A) Förbättrad relation med Ryssland
- **B) Stärkt kungamakt och stabilisering av staten**
- C) Mer autonomi för lokala myndigheter
- D) Minskat antal krig

10. Vilken roll spelade Karl IX i oroligheterna kring Stångebro?

- A) Han ledde motståndet mot sin bror
- **B) Han kämpade för att stärka sin ställning som kung**
- C) Han var fredsmedlare mellan stridande parter
- D) Han vägrade ta ställning

11. Vilket av följande påståenden är sant om Karl IX:s efterföljd?

- **A) Hans reformer bidrog till en stabilare monarkisk makt**
- B) Hans regeringstid anses som en av de mest turbulenta
- C) Han förlorade sin status som kung efter sin död
- D) Hans efterträdare var en stark motståndare till hans politik

12. Hur påverkade Karl IX Sveriges militär?

- A) Han nedskar antalet soldater
- **B) Han centraliserade och stärkte den svenska militären**
- C) Han avskaffade militärtjänsten
- D) Han ingick fredsavtal med alla grannländer

13. Vilket var Karl IX:s perspektiv angående den svenska kyrkan?

- **A) Han ville ha mer kontroll över kyrkan**
- B) Han avskaffade all religiös makt
- C) Han stöttade kyrkans oberoende
- D) Han lät bli att involvera sig i kyrkans frågor

14. Vilka av följande faktorer påverkade Karl IX:s beslut som kung?

- A) Lokala protester
- **B) Tidigare inbördeskrig i Sverige**
- C) Ekonomiska prioriteringar
- D) Utrikespress

15. Vilken av följande händelser var en del av Karl IX:s politiska strategi?

- A) Att fördriva alla motståndare från Sverige
- B) Att skapa allianser med adeln
- **C) Att återupprätta ordningen efter inbördeskriget**
- D) Att fokusera enbart på religiösa frågor

Resonerande frågor

1. Hur påverkade Karl IX:s reformer den politiska strukturen i Sverige? (Syftet med frågan är att ge elever möjlighet att diskutera förändringar och konsekvenser av reformerna.)
2. Vilka långsiktiga effekter hade Karl IX:s maktövertagande på det svenska samhället? (Denna fråga uppmuntrar eleverna att analysera hur specifika händelser har lett till djupare förändringar.)
3. På vilket sätt kan Karl IX:s styrande stil kopplas till moderna maktstrukturer? (Eleverna får möjlighet att dra paralleller mellan historiska och nutida maktfrågor.)
4. Hur skulle du kunna beskriva motsättningarna under Karl IX:s tid och deras relevans i dagens politiska konflikter? (Denna fråga utmanar eleverna att reflektera över relevansen av historiska konflikter i nutiden.)
5. Vilka etiska överväganden kan kopplas till Karl IX:s styre? (Ger eleverna möjlighet att diskutera moraliska dimensioner av makt och styre i historien.)
6. Hur skulle Sverige sett ut idag om Karl IX:s reformer aldrig genomförts? (En fråga som uppmuntrar eleverna att tänka kritiskt kring betydelsen av reformer.)
7. Vilket arv lämnade Karl IX efter sig och hur har det format Sverige? (Denna fråga gör det möjligt för eleverna att reflektera över Karl IX:s långvariga påverkan.)
8. Hur kan vi förstå kampen mellan Karl IX och Sigismund i relation till dagens maktkamper? (Ger eleverna möjlighet att diskutera likheter mellan historiska och nutida maktstrider.)

Bedömning

Det totala antalet poäng för provet är 30, där faktafrågorna ger 1 poäng vardera och resonerande frågor ger 3 poäng vardera.

För betyg E krävs minst 8 poäng, för betyg C minst 12 poäng (3 poäng av dessa från resonerande frågor) och för A minst 18 poäng (5 poäng av dessa från resonerande frågor).

Tags: [Åk. 7 - 9](#), [Historia](#)